Yliopiston Apteekki

LAUSUNTO

29.5.2024

Eduskunta
valtiovarainvaliokunta, kunta- ja hyvinvointijaos

Hallitusohjelma ja julkisen talouden suunnitelma 2025 - 2028

Apteekki- ja lääkekorvaussäästöjen kokonaisuus

Yliopiston Apteekki kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto suunnitelluista apteekki- ja lääkesäästöistä, jotka on linjattu hallitusohjelmassa 2024–2027 ja julkisen talouden suunnitelmassa 2025–2028 (VNS 2/2024 vp).

Tiivistelmä Yliopiston Apteekin kannanotoista:

1. **Suunnitellut apteekkisäästötavoitteet ovat erittäin mittavia ja kohtuuttomia ottaen huomioon jo aiemmin toteutetut ja päätetyt säästötoimenpiteet.** Apteekkien vuosittaisesta myyntikatteesta ja liikevoitosta leikattiin noin 20 milj. euroa lääketaksan ja apteekkiveron muutoksilla 1.1.2023. Lisäksi 1.4.2024 aloitettu biologisten lääkkeiden apteekkivaihto pienentää useiden arvioiden mukaan valtion lääkekorvauksia oleellisesti enemmän kuin hallituksen esityksessä vuonna 2022 arvioitu 20 miljoonaa euroa.

2. **Apteekkisäästöt ovat mahdollisia ainoastaan toteuttamalla samanaikaisesti merkittäviä rakenteellisia muutoksia, jotka mahdollistavat apteekkityön tuottavuuden oleellisen parantamisen. Tärkeintä on muuttaa apteekkivero myyntikatteeseen perustuvaksi tasaveroksi.** Muita tuottavuutta parantavia muutoksia ovat apteekkien sijaintisääntelyn vapauttaminen, digitaalisten työvälineiden salliminen, apteekkitoiminnan salliminen osakeyhtiömuodossa ja apteekkitoiminnan sujuvuuden parantaminen.

3. Yliopiston Apteekin myynti oli 362 miljoonaa euroa ja liikevoitto 3,5 miljoonaa euroa 2023. Liikevoitto syntyi ei-lääkkeellisten tuotteiden myynnistä. **Lääkemyynnin liiketappio oli 10 milj. euroa vuonna 2023. Säästötavoitteiden toteuttaminen ilman merkittäviä rakenteellisia tuottavuutta parantavia muutoksia kääntää koko Yliopiston Apteekin tuloksen tappiolliseksi ja tekee apteekkitoiminnan jatkamisen mahdottomaksi.**

4. **Lääke- ja apteekkisäästöt tulee kohdentaa lääke-euron suhteessa kaikille lääkejakeluketjun toimijoille (lääkeyhtiöt, lääketukut ja apteekit). Säästöistä 3/4 tulee kohdentua lääkeyrityksille ja tukuille ja 1/4 apteekeille.**

5. **Hallitusohjelmaan kirjattuja apteekkisäästöjä tulee pienentää siten, että niissä otetaan huomioon biologisten lääkkeiden apteekkivaihdosta syntyvät aiemmin arvioitua korkeammat säästöt (20 milj. euroa, HE 314/2022).**

Yliopiston Apteekki, Valimotie 7, PL 17, 00381 Helsinki, puh. 09 542 046 (pvm/mpm), faksi 09 5420 4499, asiakaspalvelu@ya.fi
Kotipaikka Helsinki, Y-tunnus 0202635-1

Hallitusohjelmaan ja julkisen talouden suunnitelmaan 2025 – 2028 on kirjattu yhteensä 90 miljoonan euron apteekki- ja lääkesäästöt, jotka vaikuttavat apteekkitalouteen ja sitä kautta apteekkipalveluihin. Lisäksi itsehoitolääkkeiden myyntikanavamuutos leikkaa apteekkien myyntiä, myyntikatetta ja liiketulosta, mikä tulee ottaa huomioon säästökokonaisuudessa.

Yliopiston Apteekin kannanotot apteekkisäästöihin

1. Hallitusohjelma: 30 milj. euron säästö apteekkitaloudesta

Apteekkitalouteen kohdennettuja säästöjä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi apteekkiveroa korottamalla, lääketaksaa leikkaamalla tai näiden kahden yhdistelmällä. 30 miljoonan euron säästö edellyttäisi apteekkiveron korotusta vastaavalla summalla tai lääketaksan muutosta, joka leikkaisi apteekkien myyntikatetta noin 50 miljoonaa euroa. Myyntikateleikkaus laskisi lääkkeiden kuluttajahintaa, joka puolestaan laskisi valtion kuluttajille maksamia lääkekorvauksia noin 30 miljoonaa euroa.

Säästöjen toteuttaminen apteekkiveroa korottamalla kohdistuisi progressiivisesta verosta johtuen poikkeuksellisen voimakkaasti Yliopiston Apteekkiin. Jo tällä hetkellä Yliopiston Apteekki maksaa valtion koko apteekkiverokertymästä 15 %, vaikka sen osuus apteekkien lääkemyynnistä on noin 10 %.

Kohtuuttoman korkea progressiivinen apteekkivero (11,2 %) sekä lääkehuollon ja kansanterveyden turvaamiseen liittyvät erityistehtävät tekevät jo nyt Yliopiston Apteekin lääkemyynnin tappiolliseksi. Lääkelain 58 §:n perusteella koko lääkemyynti tai merkittävä osa siitä ei voi olla myyntikatteeltaan negatiivinen. Apteekkitoiminnasta ansaitun myyntikatteen tulee vähintään kattaa kaikki apteekin kustannukset (esim. henkilöstökulut, vuokrat, tietojärjestelmäkulut ja investoinnit) ja mahdollistaa positiivisen liiketuloksen.

Apteekkisäästöt ovat mahdollisia ainoastaan toteuttamalla samanaikaisesti merkittäviä rakenteellisia muutoksia, joilla parannetaan oleellisesti apteekkityön tuottavuutta. Tärkeintä on muuttaa apteekkivero myyntikatteeseen perustuvaksi tasaveroksi. Muita tuottavuutta parantavia muutoksia ovat apteekkien sijaintisääntelyn vapauttaminen, digitaalisten työvälineiden salliminen, apteekkitoiminnan salliminen osakeyhtiömuodossa ja apteekkitoiminnan sujuvuuden parantaminen.

2. Hallitusohjelma: Tiettyjen itsehoitolääkkeiden myynti myös muualla kuin apteekeissa

Hallitusohjelmaan kirjattu tiettyjen itsehoitolääkkeiden myynti myös muualla kuin apteekeissa on tärkeä toteuttaa lääkitysturvallisuus varmistaen. Myyntikanavien laajentaminen ei tuo säästöjä valtion lääkekorvauksiin, koska kuluttajat maksavat itse koko itsehoitolääkkeiden hinnan.

Itsehoitolääkkeiden myyntikanavamuutos heikentää apteekkien taloudellista tilannetta. Se pienentää apteekkien myyntiä, myyntikatetta ja liikevoittoa. Muutoksen taloudelliset vaikutukset apteekeille riippuvat siitä, miten suurta osaa itsehoitolääkkeistä myyntikanavien uudistus koskee.

Itsehoitolääkkeiden hintakilpailu ja ostoalennusten salliminen laskisivat itsehoitolääkkeiden hintoja ja hyödyttävät kuluttajia. Ostoalennukset tulee mahdollistaa kaikille itsehoitolääkkeille, ei vain niille itsehoitolääkkeille, joita myydään myös muualla kuin apteekeissa.

Apteekit maksavat itsehoitolääkkeiden myynnistä apteekkiveroa, joka on 0-11,2 %. Kilpailua vääristävä apteekkivero tulee poistaa itsehoitolääkkeiden osalta, joita myydään muualla kuin apteekeissa (vrt. nikotiinikorvaustuotteet). Lakimuutoksen yhteydessä tulee poistaa myös ei-lääkkeellisten tuotteiden (esim. ihonhoito ja ravintolisät) apteekkivero, joka vääristää kilpailua apteekkien ja kaupan alan toimijoiden välillä. Valtion pienentyvää apteekkiverokertymää ei tule kompensoida nostamalla reseptilääkkeiden apteekkiveroa.

3. Julkisen talouden suunnitelma: Lääkkeiden viitehintajärjestelmän säästöt 50 milj. euroa + 10 milj. euroa

Lääkkeiden viitehintajärjestelmään suunnitellaan uudistusta, jonka tavoitteena on edistää reseptilääkkeiden hintakilpailua ja pienentää valtion lääkekorvauksia. Vaihtoehtoja toteutukseen voisivat olla esimerkiksi viitehintaputken kaventaminen tai viitehintajakson lyhentäminen.

Edellä mainitut viitehintajärjestelmän muutosvaihtoehdot aiheuttaisivat haasteita koko lääkejakeluketjulle, koska viitehintaiset lääkkeet vähenisivät ja niiden vaihtuvuus lisääntyisi. Lääkkeiden saatavuus heikkenisi ja saatavuushäiriöt kasvaisivat.

Viitehintajärjestelmän edellä mainittuja muutoksia parempi vaihtoehto olisi siirtyä siihen, että apteekeilla on velvoite tarjota asiakkaalle viitehintaputken edullisinta lääkevalmistetta. Edullisimman lääkevalmisteen valmistajan ja maahantuojan tulisi sitoutua siihen, että kyseistä valmistetta on saatavilla koko viitehintajakson ajan.

Apteekin myyntikatteen tulee määräytyä apteekin toimittaman lääkevalmisteen mukaan myös silloin, kun viitehintaputken edullisinta valmistetta ei ole saatavilla. Apteekeilla tulee lisäksi olla lakiin perustuva oikeus palauttaa myymättä jääneet lääkkeet tukkuun viitehintajakson vaihtuessa.

Lääkkeiden koneellisen annosjakelun erityispiirteet tulee huomioida viitehintajärjestelmän muutoksia valmisteltaessa. Koneellisessa annosjakelussa ei ole tuotannollisesti tehokasta vaihtaa annosjaeltavia lääkkeitä, mikäli viitehintajaksoa päätetään lyhentää ja velvoitetaan käyttämään jatkuvasti vaihtuvia viitehintaputken edullisimpia valmisteita. Annosjakelun tuotantovolyymit ovat mittavia ja koko toiminta perustuu hyvään ennakoitavuuteen.

Lopuksi

Suunnitellut apteekkisäästötavoitteet ovat erittäin mittavia ja kohtuuttomia ottaen huomioon jo aiemmin toteutetut ja päätetyt säästötoimenpiteet. Säästötavoitteita tulisi muuttaa kohtuullisemmiksi ja toteuttaa säästöjen kanssa samanaikaisesti merkittäviä rakenteellisia muutoksia, jotka mahdollistavat apteekkityön tuottavuuden oleellisen parantamisen. Tärkeintä on muuttaa apteekkivero myyntikatteeseen perustuvaksi tasaveroksi.

Yliopiston Apteekki

LAUSUNTO

29.5.2024

Ystävällisin terveisin

Kimmo Virtanen
toimitusjohtaja, Yliopiston Apteekki
kimmo.virtanen@ya.fi
09 5420 451